

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Використання індексів УДК у класах 030/090

Клас 030 **Універсальні довідкові видання** використовується для документів про енциклопедії, словники, лексикони, глосарії та інші універсальні довідкові видання загалом (їхню структуру, укладання, створення тощо). Наприклад:

030 Наукові засади та теоретико-методологічні принципи створення сучасних енциклопедій : колект. монографія

На практиці цей розділ застосовують для індексування універсальних довідкових видань через брак літератури про їх укладання, наприклад:

030 (477) Велика українська енциклопедія

У світі **клас 030** також використовують для класифікації універсальних довідкових видань. Зокрема, Національна й університетська бібліотека Загреб подає у своєму каталозі такі видання:

030 Європа та енциклопедія: культура та кодифікація

030(02.053.2) Большая иллюстрированная детская энциклопедия / [пер. и подгот. Т. Слишкович [и др.] ; ред. Л. Зозоли

030 Энциклопедия мирового формата / Весна Кукавица

030=111 The Cambridge encyclopedia / ed. by D. Crystal = Кембриджська енциклопедія / під ред. Д. Кристала

У каталозі Національної бібліотеки Республіки Молдова представлено такі видання:

030 Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия, 2007

030.3 Dicționar enciclopedic = Енциклопедичний словник

Найширше розділ 030 використовують для побудови визначників форми документа.

У розділі (03) Довідкові видання та його підрозділах збираються довідкові видання універсального характеру або галузеві:

— (031) *Енциклопедії*;

— (035) *Довідники. Посібники (довідники наукових і технічних даних, монографії зі спеціальних галузевих тем)*;

— (036) *Путівники. Довідники (з практичною та описовою інформацією)*;

— (038) *Словники (тлумачні, термінологічні, мовні спеціальні галузеві й науково-технічні)*.

Потрібно розрізняти визначники внутрішньої та зовнішньої форми документа. Визначники внутрішньої форми відображають його зміст (наприклад, історична форма, біографія у форматі коміксів тощо). Визначники зовнішньої форми характеризують тільки фізичні властивості документа (розмір, колір, матеріал тощо). Визначник внутрішньої форми слід розміщувати перед визначником зовнішньої форми, наприклад:

087.5(031) Як, звідки і чому : для мол. шк. віку : [пер. з англ.] / Барбара Тейлор, Стів Паркер, Аманда О'Нейл, Джекі Гефф Крістофер. (Серія "Для дитячих")

615.2/45(035) Довідник еквівалентності лікарських засобів. Спеціалізоване медичне видання для фахівців

908(477)(036) *Ukraine : путівник*

502/504(038)=111=161.2 Англійсько-український екологічний словник / упоряд. Ткачова Є. С.

Розділ 050 Серійні видання. Періодика використовується для повторюваних (серійних) видань журналів, щорічників, адресних книг, альманахів, календарів та інформації про них. Галузеві серійні видання класифікуються у відповідну галузь із використанням визначника форми (050.8), (050.9).

Розділ 050 поділяється на такі підрозділи:

— 050.8 *Щорічники. Каталоги, адресні книги*;

— 050.9 *Альманахи. Календарі*.

Розділ 050.8 призначений для класифікації документів про щорічники, каталоги та адресні книги, наприклад:

050.8(477-25) Жовті сторінки. Київ

Розділ 050.9 використовують для документів про альманахи та календарі, наприклад:

050.9(=581) Китайський календар на 150 років

Розділ 06 Організації загального типу призначений для класифікації загальної інформації про структуру та діяльність товариств, асоціацій, конгресів, фірм, наукових установ та організацій. У цьому розділі (окрім 069) використовуються спеціальні визначники 06.01/05, що описують: статут, вид діяльності, права та обов'язки, фінансові зобов'язання, органи управління, майно організацій тощо. Організації галузевого характеру класифікуються зі знаком відношення до індексу, що відображає відповідну сферу діяльності. Розділ складається з таких підрозділів:

— 061 *Організації та інші типи об'єднань*;

— 069 *Музеї. Виставки*.

Розглянемо їх докладніше. Підрозділ 061 містить інформацію про державні, урядові, національні й міжнародні організації та об'єднання, а також недержавні (громадські) організації, товариства, асоціації, конгреси та виставки. Повні або скорочені назви організацій (або інших типів об'єднань) розміщують в алфавітному порядку від А до Я (A/Z). Організації (або інші типи об'єднань), які виникли на основі узгоджень між юридичними особами двох країн, можна позначати за допомогою загальних визначників місця цих країн: (4/9) із деталізацією за допомогою спеціальних визначників (1-4/-6) або загального визначника (100) для кількох країн світу. Наприклад:

061.1ЄС:005.21](045) Свешніков С. М. Інноваційна політика Європейського Союзу

502.14:061(477)УЕА. Зелена хвиля незалежності. Українська екологічна асоціація "Зелений світ"

Підрозділ 069 охоплює інформацію про діяльність різноманітних музеїв загалом, їхню структуру, організацію та адміністрування, музеологію, а також про колекції та виставки. Наприклад:

069.4 Митківська Т. І. Комплексне обстеження музейних приміщень / Митківська Т. І., Комаренко О. І.

069.6(072) Зайченко О. К. Розвиток клієнторієнтованості музейної послуги : метод. посіб.

Музеї галузевого характеру належать до індексу 069 із додаванням відповідної галузі (через знак відношення), наприклад:

069.8:783.071](477)(055) Науково-інформаційний бюлетень № 7 Меморіального музею К. Г. Стеценка у с. Веприк

Розділ 08 Видання змішаного змісту. Збірники призначений для видань, які складаються з кількох творів в одному томі, збірнику чи серії. Вони не мають бути журнальними, газетними виданнями чи збірками праць окремих організацій.

Розділ 08 поділяється на такі підрозділи:

— 081 *Збірники творів одного автора*;

— 082 *Збірники творів різних авторів на різні теми*;

— 084 *Збірники образотворчих, графічних документів. Альбоми*;

— 086 *Збірники документів особливих форм*;

— 087 *Документи певного призначення*;

— 088 *Інші видання змішаного змісту*.

Підрозділ 081 використовується для збірників творів одного автора, які підрозділяються за ім'ям автора за допомогою A/Я (A/Z). Якщо збірники присвячені одній темі, то вони класифікуються за відповідною темою з приєднанням визначника форми (081), наприклад:

37.013(081) Захаренко О. А. Вибрані педагогічні твори

У підрозділі 082 відображаються збірники різних авторів різної тематики. Якщо тематика однакова, то такі збірники класифікуються за темою з приєднанням визначника форми (082), наприклад:

082.2(059) Тексти для роздумів : (альманах). У 5 т. Т. 1. Український Аспен Клуб

008(082) Як писати про культуру? : зб. есеїв і лекцій / Д. Бадьйор [та ін.].

Підрозділ **084** призначений для альбомів та збірників образотворчих і графічних документів, наприклад:

62.036(477)(083.82)(084) Стратійчук О. П'ятдесят офортів : альбом-каталог

Підрозділ **087** охоплює літературу для окремих категорій читачів (дитяча, молодіжна, популярна), наприклад:

087.5 Жива абетка : книга-гра

087.6 Мир вокруг нас. Невероятные факты : попул. изд.

Розділ 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги використовується для рідкісних рукописів та книг, які мають певні особливості (оправа, ілюстрації, особливий матеріал виготовлення та ін.), що вирізняє їх серед інших видань. До підрозділів **09** належать як раритети, так і література про них, зокрема:

— **091 Рукописи;**

— **092 Ксилографічні книги** (книги, надруковані з дерев'яних друкарських форм);

— **093 Інкунабули** (видання, надруковані в Європі до 1500 року: оригінали, факсимільні копії з них, їхнє вивчення);

— **094 Інші цінні, незвичайні або рідкісні видання** (першодруки, колекційні видання);

— **095 Книги з незвичайними палітурками;**

— **096 Книги з незвичайними ілюстраціями або незвичайними використаними матеріалами;**

— **097 Книжкові знаки, що вказують на імена власників або походження книги** (екслібриси, монограми, печатки, клейма);

— **098 Різні види книг з певними особливостями** (заборонені, втрачені видання, книги з шифрами);

— **099 Інші види видань з незвичайними особливостями** (книги незвичайного формату, книги з автографами, книги, які належали історичним особам, та ін.).

Наприклад:

093:027.7](477.83)(083.82) Інкунабули (першодруки) Наукової бібліотеки Львівського університету : каталог

091(=14):[025.171:027.5.021(477-25)НБУ](043.3) Чернухін Є. К. Грецькі рукописи IV—XX ст. у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: кодикологічне дослідження : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 07.00.08 / Чернухін Євген Костянтинович ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського.

Марина Ахвердова,
старший науковий співробітник
відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України

Анна Діденко,
науковий співробітник відділу класифікаційних
систем Книжкової палати України